

1967 NOV
KÖNYVTÁROS

244
Az állományfejlesztés irányítása
a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár hálózatában

Jelenleg negyvenhárom könyvtár (1960. decemberi) összesített adatai szerint az egész fővárosi hálózat könyvállományának 34%-a ismeretterjesztő mű, 49,7%-a szépirodalom és 16,3%-a gyermekirodalom. A felnőttek részére szolgáló irodalom 60,3%-a szépirodalom és 39,7%-a ismeretterjesztő mű. Tapasztalataink szerint az ismeretterjesztő művek és a szépirodalom fentemlített aránya kielégíti nemcsak a jelenlegi, de a jövőben még nagyban fokozható ismeretterjesztő igényeket is. Ezért a közeljövőben nem változtatunk lényegesen az állomány összetételén.

Nagyon kevés viszont a gyermekkönyvanyagunk, ezért egyik legfontosabb állományfejlesztési teendőnk a gyermekirodalom arányának növelése. Törekszünk továbbá a felnőtteknek szóló irodalom könyvanyagán belül a szépirodalom és az ismeretterjesztő művek egyes csoportjának növelésére, tartalmi megjavítására is.

1952 óta a kerületi könyvtárak önállóan vásárolnak, szemben a korábbi gyakorlattal, amikor központi könyvellátásban részesültek. A gyűjtőkör pontosabb meghatározásának és a rendszeres központi tanácsadásnak hiánya azonban korábban az állomány fejlődésének tervszerűtlenségét eredményezte. A kerületi könyvtárak gyűjtőkörének pontosabb meghatározása, melyet 1958-ban az OKT hagyott jóvá, nagyobb biztonságot nyújt az állományfejlesztéshez.

Többéves gyakorlatunk bebizonyította, hogy a hálózat állományának egységes fejlődése, a rendelkezésre álló beszerzési keret célszerű felhasználása szükségessé teszi az állományfejlesztés központi irányítását. Ezért 1958-ban megszerveztük a *központi rendelési tanácsadást*. A Könyvtárellátó jegyzékein ajánlott könyveket rendszeresen megismertetjük a könyvtárvezetőkkel. Erre a célra a Könyvtárellátó folyamatosan előre rendelkezésünkre bocsátja a jegyzéken szereplő könyveket, amiket idejében eljuttatunk a könyvismertetések résztvevő könyvtárosokhoz. Így alkalmuk van elolvasni e könyveket és véleményt alkotni róluk. Az ún. tanácsadás azonban nem merül ki a könyvek rövid ismertetésében, hanem arról is tájékoztatjuk a könyvtárosokat, hogy az olvasók milyen rétegének ajánlhatók a szóban forgó könyvek. (Elsősorban az olvasók korának, olvasottságának figyelembevételével.) Az ismertetőket tanácsot adnak a beszerzendő példányszámra is. A könyvtárvezetők e tájékoztatók alapján — bizonyos ismeretek birtokában — bátrabban rendelhetnek. Egy-egy „problematikusabb” könyvet két vagy több könyvtárossal is elolvastatunk. Telefonon felhívjuk a könyv lektorát, esetenként szerzőjét is, hogy meghallgassuk véleményüket.

A „problematikus” műveket időnként külön is vitára bocsátjuk az illetékes könyvkiadó részvételével. Anként vitattuk meg például a következő műveket: *Hernádi Péntek* lépcsőjén, *Mándy Fabulya* feleségei, *Koeppen* Halál Rómában, *Calvino* A kétfészelt órgróf stb. Az ilyen viták során egy-egy alkalommal 6–8 könyvről, vagy szerzőről hangzanak el vélemények, tájékoztatók. Tapasztalataink szerint ezek a viták mindig nagyon hasznosak.

A szerzeményezési tanácsadást igen nagy könyvtári munkaközösség végzi, amelyben könyvtárvezetők, könyvtárosok és könyvtárunk központjának munkatársai vesznek részt. Esetenként külső szakembereket is megkérünk bizonyos szakkönyvek ismertetésére.

Többször felmerül a kérdés, hogy az a nagy energia, idő, amit a rendelési tanácsadásnak ez a rendszere igényel, eléggé gyümölcsöző-e. Tapasztalataink igen jók. Igaz, hogy a Könyvtárellátó ajánlójegyzékének annotációi adnak bizonyos tájékoztató alapot, de ezek az ismertetések természetesen nem igazodhatnak csupán a mi igényeinkhez, sajátos szempontjainkhoz. Ezek többnyire tartalmi ismertetések, melyek nem nyújthatnak pontos tájékoztatást a könyvek ajánlására és a beszerzendő példányszámokra vonatkozólag. Bár könyvtárvezetőink alkalmasak az önálló szerzeményezésre, nyugodtan mondhatjuk, hogy hasznos és szükséges a központi tájékoztatás, amelyet maguk a könyvtárvezetők is igényelnek. Tudjuk, hogy ezeket a könyvismertetések nem tekinthetjük a könyvismeret szerzés egyetlen formájának, illetve nem pótolják a könyvek elolvasását. Céljuk, hogy segítséget nyújtsanak a könyvbeszerzéshez. De a könyvismeret szempontjából igen nagy előnyt jelent, hogy a könyvtárosok előre látják a könyvet, belelapozhatnak és értékelést hallanak róla. A könyvtárvezetők egy része ezt a módszert követi saját könyvtárában is azért, hogy a központi ismertetés alapján tájékoztatja munkatársait az új könyvekről. Ilyenkor az ajánlás problémáit saját viszonyaiknak megfelelően beszélhetik meg.

Erre a bevált könyvismertetési módszerre alapozzák a könyvtárak egész könyvbeszerzésüket. Segítségével sikerült elkerülni a vásárlásban korábban gyakran tapasztalt bizonytalanságokat. Időhiány és egyéb technikai akadályok miatt azonban néha

sajnos előfordul, hogy felületes, kellően meg nem gondolt ismertetések hangzanak el. Ilyenkor később kell az egy-egy műről elhangzottakat módosítani.

A művek példányszámára vonatkozóan nem szabunk meg merev határokat. A könyvtárvezetők saját könyvtáruk igényeihez és anyagi lehetőségeihez mérten kialakították már azt a mércét, mely náluk az alacsony, közepes, vagy legmagasabb példányszámot jelenti, és ennek megfelelően értelmezik a tanácsadást.

Előfordulnak olyan esetek is, amikor egyes kerületi könyvtárvezetők a javaslattal ellentétben rendelnek. Például a rendelési tanácsadó nem javasolta megvételre a következő, nem közművelődési jellegű műveket: *Inczeffi* Szeged környékének földrajzi nevei, *Somogyi* Igazságügyi orvostan az orvosi gyakorlatban, *Borzsák* Az antiktivitas XVI. századi képe, *Rojka*: Bőr- és nemibetegségek, *Szilveszter János*: Új Testamentum, *Polonkai* Iparvállalatok éves terve stb. A könyveket egy-két könyvtár mégis megvásárolta.

Máskor javaslatunkkal ellentétben alacsony példányszámban, vagy egyáltalán nem vesznek meg bizonyos könyveket. Itt sokat számít a könyvtárvezető egyéni véleménye, vagy érdeklődési köre is. Mivel a szerzeményezést a központi katalógus alapján rendszeresen figyelemmel kísérjük, a kifogásolható rendelések esetén figyelmeztetni tudjuk az illetékes könyvtárvezetőket a hibákra.

Az említett hibák azonban csak szórványosan fordulnak elő, és nem változtatnak az állomány egészséges fejlődésén. Súlyosabb hibák igen ritkán fordulnak elő.

Nagyobb gondot jelent az *antikvár vásárlás* ellenőrzése, irányítása. Ez a kérdés ma még nincs megoldva. És bár az állomány alakulását alapjában nem befolyásolja, mégis többet kell törődnünk vele. A kerületi könyvtárak többségének tekintélyes összeget juttat a kerületi tanács a községfejlesztési alapból, melynek egy részét antikváriumokban használják fel. Ez teljesen indokolt is, hiszen az antikváriumokból pótolni tudják a klasszikusok ritka példányait, fontos kézikönyveket, és a közel-múltban megjelent új könyvekből is aránylag olcsón vásárolhatnak. Néhány könyvtári felülvizsgálat alkalmával azonban felfigyeltünk arra, hogy ezúton visszakerült a könyvtárba több régi bestseller, és világnézeti szempontból káros könyv, például *Vicki Baum* több regénye, *Mereskovszkij* néhány misztikus műve, *Pekár Gyula*, *Harsányi Zsolt* egy-egy alkotása, továbbá nacionalista, faji megkülönböztetés szellemében íródott útleírás stb. Ezek kivonására folyamatosan sor kerül.

Könyvvállományunk alaposabb tartalmi felülvizsgálása, bizonyos arányosítása most majd lehetővé válik a *központi katalógus* elkészültével. A központi katalógus felhasználásával megkezdjük az elavult állományrész leválasztását, a gyűjtőkörünkbe nem tartozó műveket pedig szervezett keretek között más könyvtárakba irányítjuk át. Ezt a munkát háromtagú bizottság végzi, mely júliusban kezdte el munkáját.

Az említett állományrész leválasztása hozzájárul majd a könyvvállomány tartalmi megjavításához és ezzel az olvasószolgálat színvonalasabbá tételéhez is.

Király Lászlóné